Vlaamse overheid

SARC
Strategische Adviesraad voor
Cultuur, Jeugd, Sport en Media

SIGNAALNOTA

Algemene Raad, in samenwerking met de Sectorraden Kunsten en Erfgoed, Sociaal-Cultureel Werk en Media

10 november 2026

HET CULTURELE ECOSYSTEEM OP LOSSE SCHROEVEN

Strategische signaalnota over de begrotingsmaatregelen voor Cultuur en Media

Vlaamse overheid

SARC
Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

INLEIDING — EEN STRATEGISCHE AFWEGING OVER DE TOEKOMST VAN CULTUUR EN MEDIA

Begrotingskeuzes zijn ook keuzes over de samenleving die Vlaanderen op langere termijn wil behouden en ontwikkelen. Zij starten vanuit een visie op de toekomst. Dat geldt bij uitstek voor cultuur en media. De keuzes bepalen mee het toekomstige landschap, de ruimte voor creatie, de toegang tot cultuur en informatie, de zorg voor en overdracht van cultureel erfgoed en de mogelijkheden voor participatie en gemeenschapsvorming. Daarom kijkt deze signaalnota verder dan de omvang van de aangekondigde besparingen. De vraag welk cultuur- en medialandschap Vlaanderen voor ogen heeft, en welke publieke belangen de overheid duurzaam wil waarborgen, staat voorop. Die afweging kan niet los worden gezien van de mensen, expertise, organisaties en samenwerkingsverbanden die de ecosystemen dragen. Hun betekenis, de ambities voor de toekomst en de mogelijke gevolgen van beleidskeuzes moeten in samenhang worden gewogen, als basis voor budgettaire beslissingen.

De SARC beoordeelt de maatregelen niet los van elkaar, maar in hun samenhang en op hun gevolgen voor het cultuur- en medialandschap op langere termijn. Daarmee neemt de raad zijn opdracht op: de hoofdlijnen van het beleid beoordelen, beleidsvisie ontwikkelen en maatschappelijke ontwikkelingen interpreteren. Hij kijkt verder dan de belangen van afzonderlijke organisaties en deelsectoren. Dat betekent geen pleidooi om elke subsidie of organisatievorm automatisch te bestendigen. Wel moet expliciet worden afgewogen wat behouden, hervormd of afgebouwd wordt. Minder middelen toekennen is immers nog geen inhoudelijk gemotiveerde herziening van publieke investeringen. Waar financiële ingrepen de voorwaarden veranderen, raakt dat aan de inrichting van het gesubsidieerde cultuur- en mediabeleid.

Welk toekomstperspectief geeft richting aan de begrotingskeuzes? En hoe verhouden die keuzes zich tot de ambities die Vlaanderen in decreten, visienota's en meerjarige afspraken heeft vastgelegd? Dat perspectief moet vooraf richting geven aan de afweging van middelen en opdrachten. Het mag niet achteraf worden aangepast aan de gevolgen van de besparingen. Publieke functies en rollen zijn onderling afhankelijk. Ook opeenvolgende maatregelen werken op elkaar in en kunnen leiden tot capaciteitsverlies dat moeilijk te herstellen is. Die samenhang en die risico's moeten in de afweging worden meegenomen. De Vlaamse Regering moet bovendien duidelijk maken welke verantwoordelijkheid Vlaanderen zelf blijft opnemen en welke opdrachten eventueel naar andere bestuursniveaus of partners verschuiven. Een begrotingsbeslissing mag die inhoudelijke en bestuurlijke afweging niet vervangen.

Om die keuzes te beoordelen, hanteert de SARC vijf strategische toetsstenen: (1) beleidsconsistentie; (2) publieke belangen en de opdrachten die ze waarborgen; (3) duurzaamheid en herstelbaarheid; (4) proportionaliteit en behoorlijk bestuur; en (5) bestuurlijke verantwoordelijkheid. De impactanalyse in deze nota onderbouwt dat oordeel met cijfers en sectorspecifieke informatie: maatregelen, bedragen, concrete voorbeelden en gevolgen, met bronvermelding en expliciete aandacht voor onzekerheden. Die informatie ondersteunt de strategische afweging, maar vervangt haar niet.

De SARC vraagt de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement daarom verder te kijken dan de onmiddellijke begrotingswinst. Zij moeten de maatregelen beoordelen op hun langetermijngevolgen voor publieke waarde, beleidsconsistentie en bestuurlijke verantwoordelijkheid. Budgettaire verantwoordelijkheid houdt niet op bij het verminderen van uitgaven. Zij vergt ook een proportionele en transparante afweging van de maatschappelijke gevolgen, opdrachten die uitvoerbaar blijven en passende overgangsmaatregelen. Waar essentiële functies of moeilijk herstelbare capaciteit onvoldoende zijn gewaarborgd, is heroverweging nodig. Dat is de strategische inzet van deze signaalnota.

KERNBOODSCHAP

De centrale beoordelingsvraag is wat Vlaanderen als publiek belang beschouwt en welke verantwoordelijkheid de overheid daarvoor opneemt. Het gaat onder meer om creatie, participatie, gemeenschapsvorming, collectie- en archiefzorg, de borging van immaterieel erfgoed, betrouwbare media-informatie, toegankelijkheid, talentontwikkeling, kennisopbouw en regionale spreiding. De term 'publieke functies' verwijst in deze nota naar die brede maatschappelijke betekenis en niet naar de specifieke decretale functies binnen het Kunsten- of Cultureelerfgoeddecreet. De maatregelen wijzigen tegelijk de

financiële randvoorwaarden van decreten, visienota's, subsidie- en beheersovereenkomsten en hervormingstrajecten. De SARC waarschuwt dat daardoor ook de beleidsarchitectuur feitelijk kan veranderen.

De SARC vraagt de Vlaamse Regering daarom de maatregelen vóór verdere uitvoering aan deze vijf strategische toetsstenen te onderwerpen. De raad vraagt dat vóór verdere uitvoering duidelijk wordt welke functies behouden blijven, welke opdrachten worden verminderd of stopgezet, welke alternatieven zijn onderzocht en welke overgangs- en continuïteitsmaatregelen worden genomen.

Structurele beleidswijzigingen moeten herkenbaar, onderbouwd, proportioneel en bestuurlijk zorgvuldig worden afgewogen , met monitoring en vooraf bepaalde bijsturingsmomenten.

AANLEIDING EN SAMENHANG MET EERDERE SIGNALEN

De aangekondigde begrotingsmaatregelen voor Cultuur en Media vormden de aanleiding voor het overleg van de voorzitters en ondervoorzitters van de SARC op 5 oktober. Zij beslisten principieel om daarover een gezamenlijk standpunt te formuleren. Een eerste ontwerpnota werd besproken op de plenaire vergadering van de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk van 8 oktober. De opmerkingen en aanvullingen uit die bespreking werden verwerkt. Vervolgens besprak de Sectorraad Kunsten en Erfgoed de nota op 16 oktober. De sectorraad Media besprak de maatregelen binnen de sector op zijn vergadering van 21 oktober. De geconsolideerde tekst werd tot slot behandeld in de Algemene Raad van 23 oktober. De nota werd via een schriftelijke procedure goedgekeurd.

Met deze nota wil de SARC een gezamenlijk signaal geven aan de Vlaamse Regering en de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement, met het oog op de bespreking van de beleids- en begrotingstoelichting. De raad wil zowel de financiële omvang van de maatregelen als hun beleidsmatige, maatschappelijke en interbestuurlijke gevolgen zichtbaar maken.

Deze signaalnota sluit ook aan bij de Signaalnota van de Vlaamse Sportraad van 23 september 2026, De waarde van sporten en bewegen: behouden en versterken in de toekomst. Ook daarin wordt benadrukt dat maatschappelijke waarde voortbouwt op jarenlange investeringen in mensen, organisaties, infrastructuur, kennis en samenwerking, en dat die opgebouwde capaciteit onder druk staat door maatschappelijke ontwikkelingen, stijgende kosten en recente besparingen. De Vlaamse Sportraad vraagt om de impact van beleidskeuzes voorafgaand in kaart te brengen en systematisch te monitoren, niet alleen financieel, maar ook op het vlak van aanbod, bereik, toegankelijkheid, kwaliteit, tewerkstelling en de draagkracht van professionals en vrijwilligers.

Die bezorgdheid stopt niet bij de grenzen van één beleidsveld. Deze signaalnota werkt haar verder uit voor Cultuur en Media, met behoud van de eigenheid van de onderscheiden beleidsvelden.

LEESWIJZER

- Deel I - Strategische beoordeling: de beleidsvragen die aan de concrete maatregelen voorafgaan.
- Deel II - Impact per beleidscluster: per cluster een vaste opbouw met analyse van de maatregelen en gevolgen, continuïteit en voorwaarden voor overgang, en strategische vragen.
- Deel III - Dwarsdoorsnijdende gevolgen: personeel, expertise, vrijwilligers, regionale spreiding, bestuurlijke verschuivingen, kunstenaars en makers.
- Deel IV - Strategische oproep: aanbevelingen voor de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement.

DEEL I - STRATEGISCHE BEOORDELING

1. Samenhang en indirecte gevolgen binnen de ecosystemen

De cultuur- en mediasectoren bestaan uit onderscheiden maar verbonden ecosystemen met eigen opdrachten, expertise, financieringslogica en maatschappelijke inbedding. Organisaties, kunstenaars, collectiebeheerders, omroepen, producenten, bibliotheken, podia, dienstverleners, verenigingen, steunpunten, vrijwilligers, lokale besturen en bovenlokale netwerken vervullen verschillende maar onderling verbonden rollen. Die rollen zijn niet zonder meer uitwisselbaar. Een besparing op ondersteunende of verbindende functies kan gevolgen hebben voor veel meer actoren dan de rechtstreeks getroffen subsidieontvanger.

Het ontzien van rechtstreekse subsidies binnen het Kunstendecreet betekent niet dat de artistieke praktijk buiten de gevolgen van de besparingen blijft. Dat ontzien geldt bovendien niet voor de amateurkunstenorganisaties, die wel verminderingen ondergaan. Kunstenaars steunen ook op ondersteuning, presentatieplekken, lokale en bovenlokale samenwerking en toegang tot kennis en netwerken. Wanneer die omgeving verzwakt, komen ook ontwikkelings- en presentatiemogelijkheden onder druk. De impact moet daarom over subsidiekanalen en beleidsvelden heen worden beoordeeld, niet uitsluitend bij de rechtstreeks getroffen subsidieontvangers. Onder 2.2 wordt dit betrokken op de publieke belangen die de overheid wil waarborgen; hoofdstuk 13 werkt de indirecte gevolgen verder uit.

2. Vijf strategische toetsstenen

2.1 Beleidsconsistentie: wat blijft van ambities en afspraken overeind?

De maatregelen wijzigen de financiële basis van de Strategische Visienota Kunsten en Cultureel Erfgoed 2026-2030, de museale hervorming, de decretale vernieuwing van het sociaal-cultureel volwassenenwerk, het bovenbouwtraject en de VRT-beheersovereenkomst 2026-2030. De Vlaamse Regering moet verduidelijken welke ambities uitvoerbaar blijven en welke zij bijstelt of verlaat.

Meerjarige subsidie- en beheersrelaties zijn niet onaantastbaar. Ingrijpende tussentijdse wijzigingen na een decretale beoordeling en meerjarige engagementen vergen wel een transparante motivering van de verhouding tussen kwaliteit, beleidsprioriteiten en budgettaire keuzes, met redelijke voorzienbaarheid en een werkbare overgang.

De afweging betreft ook de uitvoerbaarheid van de bestaande decreten zelf. Wanneer de financiering van een categorie volledig wegvalt of wordt gehalveerd, moet expliciet worden gemaakt of de decretale doelstellingen en functies nog gerealiseerd kunnen worden en of daarmee de koers van het decreet feitelijk verandert. Voor beleidsplannen, beheersovereenkomsten, investeringen en beoordelingsrondes is een eenduidig kader nodig: opdrachten en criteria moeten aansluiten bij de resterende middelen. Afbouw van opdrachten, decretale functies of dienstverlening die rechtstreeks uit de vermindering voortvloeit, mag later niet negatief worden aangerekend.

- **Welke beleidsambities blijven binnen de huidige legislatuur daadwerkelijk uitvoerbaar?**
- **Hoe verhouden de maatregelen zich tot de strategische visienota, de decretale vernieuwing van het sociaal-cultureel volwassenenwerk, de museale hervorming, het bovenbouwtraject, Horizon 2035 en de Codex Cultuur?**
- **Welke zekerheid krijgen organisaties over de opdrachten, functies of rollen waarop zij in volgende subsidie- en beoordelingsrondes zullen worden beoordeeld?**

2.2 Publieke belangen: welke verantwoordelijkheid blijft de overheid opnemen?

De vraag is wat we als publiek belang zien en welke opdrachten nodig zijn om dat belang te waarborgen. Daarbij zijn de betrokken gebruikers en gemeenschappen, het schaalniveau en de vereiste kwaliteit en continuïteit bepalend. Decretale functies zijn de juridisch omschreven activiteiten waarmee organisaties daaraan bijdragen; zij vallen niet samen met de

brede maatschappelijke betekenis die deze nota met 'publieke functies' aanduidt. Deel II concretiseert dit per beleidscluster.

Een subsidie verminderen, een organisatie hervormen en een publieke opdracht afbouwen zijn verschillende keuzes. Voor behouden opdrachten moet worden aangetoond hoe ze met minder middelen worden uitgevoerd. Overname door andere organisaties, bestuursniveaus of vrijwilligers vergt toetsing van expertise, middelen, capaciteit en continuïteit.

Naast aanbod en publieksbereik verdienen ook de ondersteunende en verbindende functies aandacht: begeleiding, kennisopbouw, onderzoek, digitalisering, bewaring, borging en samenwerking. Hun betekenis overstijgt vaak de afzonderlijke subsidieontvanger, zoals ook de indirecte gevolgen voor kunstenaars tonen. De afweging moet de gevolgen voor kwaliteit, toegankelijkheid, diversiteit en regionale beschikbaarheid zichtbaar maken.

- **Welke publieke belangen blijven gewaarborgd, en voor wie en op welk schaalniveau?**
- **Welke opdrachten, rollen en/of functies wijzigen of verdwijnen, met welke gevolgen voor kwaliteit, toegankelijkheid, diversiteit en spreiding?**
- **Welke professionele, ondersteunende en verbindende capaciteit blijft nodig?**
- **Wie neemt overgedragen functies op, met welke expertise, middelen en continuïteitsgaranties?**

2.3 Duurzaamheid en herstelbaarheid: wat verdwijnt, komt niet vanzelf terug

De maatregelen moeten worden beoordeeld tegen de achtergrond van opeenvolgende besparingen, hervormingen, bevoegdheidsverschuivingen en onvolledige indexering sinds het begin van de jaren 2010. Ook de coronacrisis, de energieprijsschok, stijgende personeelskosten en wijzigingen in het federale fiscale kader hebben de draagkracht aangetast. Organisaties hebben programma's aangepast, vacatures niet ingevuld, investeringen uitgesteld en reserves aangesproken. Daardoor zijn buffers en aanpassingsmogelijkheden vaak al beperkt en kan een nieuwe vermindering zwaarder doorwegen dan het afzonderlijke percentage suggereert.

Het gaat overwegend om structurele verminderingen die ook volgende subsidie- en beleidsperiodes bepalen. Zij raken de samenhang tussen uiteenlopende culturele sub-ecosystemen, waarvan de opdrachten en expertise niet zonder meer inwisselbaar zijn. Ook de ruimte voor autonome initiatieven met publieke ondersteuning, de passende verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid en samenleving, pluralisme en diversiteit staan daarbij op het spel, evenals participatie, maatschappelijke verbondenheid en de overdracht van cultuur en erfgoed. De geïntegreerde beoordeling moet duidelijk vermelde ingrepen in de werkingsmiddelen van de overheid en in andere Vlaamse en federale beleidsdomeinen betrekken, voor zover zij de betrokken organisaties raken.

Een financiële vermindering terugdraaien herstelt niet automatisch de verloren capaciteit. Het vertrek van specialisten, de afbouw van collectie- en archiefzorg en het verlies van digitale systemen, infrastructuur, netwerken en vertrouwen kunnen jarenlang doorwerken. Ook eerdere investeringen in digitalisering en expertise kunnen hun waarde verliezen wanneer het noodzakelijke beheer, onderhoud en de actualisering van systemen wegvallen. De kosten van die investeringen zijn dan geheel of gedeeltelijk gemaakt, terwijl de beoogde duurzame toegankelijkheid niet langer verzekerd is. De SARC vraagt daarom om de impact van de maatregelen voorafgaand te berekenen, moeilijk herstelbare gevolgen vooraf te beoordelen en ook transitiekosten en noodzakelijke latere herinvesteringen mee te wegen.

- **Wat is de cumulatieve impact op de capaciteit om publieke functies duurzaam te vervullen?**
- **Welke expertise, voorzieningen en samenwerkingsverbanden dreigen moeilijk herstelbaar verloren te gaan?**
- **Welke transitiekosten en herinvesteringen zijn nodig om dat verlies te voorkomen of te herstellen?**

2.4 Proportionaliteit en behoorlijk bestuur: de afweging én het voorbeeld stellen

Tijdens de plenaire begrotingsbespreking verklaarde minister Caroline Gennez dat cultuurbeleid 0,7 procent van de Vlaamse begroting vertegenwoordigt, maar meer dan 2,5 procent van de totale sanering draagt. De minister kwalificeerde

die bijdrage zelf als meer dan proportioneel. De SARC vraagt een transparante onderbouwing van de omvang, verdeling en timing van de maatregelen en een afweging tegenover hun maatschappelijke gevolgen en de onderzochte alternatieven.

Bron: Vlaams Parlement, Plenaire vergadering nr. 4 (2026–2027), 2 oktober 2026, middagvergadering, woordelijk verslag, p. 79, tussenkomst van minister Caroline Gennez.

De bijdrage van de maatregelen aan de totale Vlaamse begrotingsinspanning moet worden afgewogen tegen hun maatschappelijke gevolgen. Een besparing die binnen het geheel van de Vlaamse begroting relatief beperkt is, is voor de betrokken organisaties, publieke functies, de subsector en het culturele ecosysteem zeer ingrijpend. De beoordeling mag daarom niet beperkt blijven tot de begrotingswinst, maar moet ook het verlies van dienstverlening, expertise en samenwerkingsverbanden, de transitiekosten en de kosten van eventuele latere heropbouw omvatten. Juist wanneer de bijdrage aan het geheel beperkt is en de gevolgen moeilijk herstelbaar zijn, is een uitdrukkelijke motivering nodig waarom de verwachte begrotingswinst tegen die gevolgen opweegt.

Subsidies zijn geen eeuwigdurend recht, maar ingrijpende wijzigingen vergen rechtszekerheid, voorzienbaarheid en een redelijke aanpassingstermijn. Overgangsmaatregelen moeten personeelsverplichtingen, contracten, reserves en de overdracht van blijvende beheers- en bewaartaken betrekken, zodat aanpassing zorgvuldig verloopt. De overheid heeft hierin ook een voorbeeldfunctie. Wie van organisaties goed werkgeverschap, eerlijke werkpraktijken (fair practice) en verantwoording daarover verlangt, moet hen de tijd en middelen bieden om die verantwoordelijkheid waar te maken. Abrupte verminderingen zonder passende overgang dreigen die verwachtingen te ondergraven en de gevolgen van beleidskeuzes eenzijdig bij organisaties en medewerkers te leggen.

- **Hoe worden de omvang, verdeling en timing van de maatregelen verantwoord tegenover de totale begrotingsinspanning en de onderzochte alternatieven?**
- **Hoe weegt de verwachte begrotingswinst op tegen de maatschappelijke gevolgen en het risico op moeilijk herstelbare schade?**
- **Welke overgangsmaatregelen waarborgen een zorgvuldige aanpassing en de continuïteit van blijvende opdrachten?**

2.5 Bestuurlijke verantwoordelijkheid: opdrachten verdwijnen niet met de middelen

Een vermindering van Vlaamse middelen heft een publieke opdracht niet vanzelf op. De Vlaamse Regering moet daarom expliciet maken welke opdrachten worden stopgezet, welke op Vlaams niveau behouden blijven en welke naar lokale besturen, de VGC, andere beleidsdomeinen of partners verschuiven. Zo wordt vermeden dat een begrotingsbeslissing impliciet de bestuurlijke taakverdeling wijzigt, zonder dat duidelijk is wie de verantwoordelijkheid voor de betrokken functies opneemt.

Een overdracht vraagt voorafgaand overleg en een samenhangende afweging van bevoegdheden, structurele middelen, expertise, uitvoeringscapaciteit en schaal. De financiële ruimte of bereidheid van lokale besturen, de VGC, universiteiten, maatschappelijke achterbannen of vrijwilligers mag niet worden verondersteld. Evenmin mag een besparing binnen één beleidsveld worden voorgesteld als een oplossing wanneer de kosten of opdrachten zonder toereikende afspraken elders terechtkomen.

De bestuurlijke afweging moet ook de gevolgen voor regionale spreiding en gelijke toegang zichtbaar maken. Verschillen in bestuurskracht, cofinancieringscapaciteit en de beschikbaarheid van partners kunnen ertoe leiden dat dezelfde Vlaamse maatregel territoriaal uiteenlopende gevolgen heeft. Voor Brussel moeten de Vlaamse, VGC-, gewestelijke, stedelijke en gemeentelijke verantwoordelijkheden en financieringsbronnen afzonderlijk en in samenhang worden bekeken. Per behouden of overgedragen opdracht moet duidelijk zijn wie aanspreekbaar is voor continuïteit, opvolging en eventuele bijsturing.

- **Welke opdrachten worden daadwerkelijk geschrapt, welke blijven behouden en welke verschuiven naar andere bestuursniveaus, beleidsdomeinen of partners?**

- **Welke actor neemt voor elke behouden of overgedragen opdracht de verantwoordelijkheid op, met welke bevoegdheden, structurele middelen en uitvoeringscapaciteit?**
- **Welke afspraken worden daarover vooraf met de betrokken partners gemaakt en hoe wordt de continuïteit tijdens de overgang verzekerd?**
- **Hoe wordt voorkomen dat toegang tot publieke functies sterker afhankelijk wordt van de financiële draagkracht van de woonplaats of van beschikbare lokale partners?**
- **Wie volgt de bestuurlijke en financiële gevolgen op en wie stuurt bij wanneer een overdracht niet uitvoerbaar blijkt?**

DEEL II - IMPACT PER BELEIDSCLUSTER

3. Bronnen

Dit deel past de strategische toetsstenen toe per beleidscluster, met telkens de maatregelen en gevolgen, de voorwaarden voor continuïteit en overgang, en de strategische vragen. De cijfermatige onderbouwing steunt op publiek raadpleegbare overheids- en parlementaire documenten, institutioneel en wetenschappelijk onderzoek, sectorpublicaties en journalistieke berichtgeving. Vastgestelde cijfers, gepubliceerde ramingen en kwalitatieve signalen worden onderscheiden; bron en afbakening worden vermeld.

4. Cultureel erfgoed: minder middelen, blijvende erfgoedzorg

4.1 Analyse van de maatregelen en gevolgen

Minder middelen maken de zorg voor collecties, archieven en levend erfgoed niet minder noodzakelijk. Precies daar ligt de spanning: de bewaartaken blijven, terwijl de capaciteit om ze duurzaam uit te voeren onder druk komt.

Het publieke overzicht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van 6 oktober 2026 vermeldt vanaf 2027 een vermindering van 50 procent voor landelijke en bovenlokale archiefinstellingen (6,5 miljoen euro), 30 procent voor bovenlokale musea (2,3 miljoen euro), landelijke dienstverlenende organisaties binnen het Cultureelerfgoeddecreet (1,8 miljoen euro) en erfgoedcellen (2,6 miljoen euro). Voor landelijk ingedeelde erfgoedbibliotheken vervalt de volledige Vlaamse subsidie (1 miljoen euro). Het overzicht vermeldt ook de stopzetting van de subsidies op naam voor provinciale archeologische musea (3,9 miljoen euro) en de uitdoving van de subsidie voor de collectie Bulskampveld (101.000 euro).

Bron: Departement Cultuur, Jeugd en Media, Vlaamse Regering beslist over cultuurbesparingen, publiek overzicht van 6 oktober 2026. Het departement geeft aan het overzicht te actualiseren op basis van beschikbare informatie.

Daarnaast meldt Werkplaats immaterieel erfgoed, via schriftelijke informatie, een schriftelijk meegedeelde besparing van 15 procent en een latere uitnodiging om deel te nemen aan de hervorming en besparing van het culturele ondersteuningslandschap.

Publieke functie

Cultureelerfgoedorganisaties staan in voor collectie- en archiefzorg, bewaring, digitalisering, onderzoek, ontsluiting, publiekswerking, de borging van immaterieel erfgoed en de ondersteuning van erfgoedgemeenschappen. Zij waarborgen de zorg voor en publieke toegang tot het geheugen van de samenleving en ondersteunen de overdracht van levende praktijken, kennis en vaardigheden. Die taken dragen bij aan kennisvorming en democratische toegang tot erfgoed. Sommige kosten, zoals depots, beveiliging, energie en digitale preservatie, zijn niet lineair afbouwbaar.

Gemeenschappelijke gevolgen

De maatregelen kunnen leiden tot discontinuïteit in collectie-, archief- en digitale zorg, verminderde ondersteuning van immaterieel-erfgoedgemeenschappen en verlies van gespecialiseerde profielen. Daardoor komen niet alleen bewaartaken, maar ook de overdracht en verdere ontwikkeling van levend erfgoed onder druk. De museale hervorming en toekomstige erfgoedronde dreigen bovendien te worden uitgevoerd met een verzwakte ondersteunende infrastructuur. Onder 4.2 worden de overgangskosten en continuïteitsvoorwaarden behandeld.

Cultureelerfgoedwerking en erfgoedgemeenschappen

De maatregelen raken collectiebeherende organisaties, archieven, erfgoedbibliotheken, de organisatie voor immaterieel cultureel erfgoed, dienstverlenende organisaties, erfgoedcellen en musea. Zij kunnen de doelstellingen van het Cultureelerfgoeddecreet verzwakken en staan op gespannen voet met de ambities uit de Strategische Visienota Kunsten en Cultureel Erfgoed 2026-2030. De Omgevingsanalyse cultureel erfgoed 2026 onderstreept de onderlinge afhankelijkheid van collectiebeheerders, dienstverleners, steden, gemeenten, de VGC en andere overheden. De gevolgen moeten voor zowel roerend als immaterieel erfgoed worden beoordeeld.

Erfgoed ontstaat, wordt overgedragen en krijgt betekenis binnen gemeenschappen. Burgers, schenkers, vrijwilligers, onderzoekers en erfgoedgemeenschappen moeten erop kunnen rekenen dat erfgoed dat aan publieke of erkende instellingen wordt toevertrouwd duurzaam wordt bewaard, onderzocht en ontsloten. In Vlaanderen zijn volgens FARO tienduizenden erfgoedvrijwilligers actief. Zij inventariseren en digitaliseren collecties, onderhouden archieven en gebouwen, documenteren tradities, ondersteunen onderzoek en maken erfgoed toegankelijk. Hun inzet vergt professionele coördinatie, vorming, infrastructuur, verzekering en kwaliteitsbewaking.

Erfgoedcollecties vormen een onmisbare bron voor historisch onderzoek en voor de documentatie van de maatschappelijke diversiteit. De overheid heeft een verantwoordelijkheid om te waarborgen dat waardevolle erfgoedcollecties duurzaam kunnen worden bewaard, ontsloten en geraadpleegd. Wanneer de professionele capaciteit daarvoor wegvalt, dreigt niet alleen erfgoed verloren te gaan, maar ook de gelijke toegang tot bronnen die nodig zijn voor kennisvorming, kritisch burgerschap en een veelzijdige geschiedschrijving.

Immaterieel erfgoed vraagt een andere, maar even duurzame vorm van erfgoedzorg. Het leeft in praktijken, kennis en vaardigheden die gemeenschappen doorgeven en telkens opnieuw vormgeven. Borgen betekent daarom meer dan documenteren of bewaren: het vergt ondersteuning van de mensen en gemeenschappen die dit erfgoed beoefenen en overdragen. De samenloop van besparingen bij de eigen organisatie, erfgoedcellen en dienstverleners kan het opgebouwde netwerk voor die zorg verzwakken. De impactanalyse moet dan ook nagaan welke begeleiding, expertise en samenwerkingsverbanden voor levend erfgoed behouden blijven en hoe de betreffende decretale functies uitvoerbaar blijven.

Bronnen: Vlaamse Regering, Strategische Visienota Kunsten en Cultureel Erfgoed 2026-2030; Departement CJM, Omgevingsanalyse cultureel erfgoed 2026; FARO, informatie en onderzoek over erfgoedvrijwilligers en lokale erfgoedverenigingen; Werkplaats immaterieel erfgoed, publieksinformatie over immaterieel erfgoed en borgen.

Erfgoedbibliotheken en landelijke archieven

Het volledig wegvallen van de Vlaamse subsidie voor erfgoedbibliotheken beëindigt de ondersteuning van een volledige categorie collectiebeherende organisaties die in 2021 uitdrukkelijk in het Cultureelerfgoeddecreet werd verankerd. De vermindering met 50 procent voor landelijke en bovenlokale archieven verzwakt eveneens een hele subsector. In beide gevallen blijven de kosten voor fysieke en digitale infrastructuur op korte termijn grotendeels bestaan.

Museale hervorming en professionele referentiekaders

De besparingen moeten in samenhang worden beoordeeld met de hervorming van het museale landschap. Museumclusters en transitietrajecten worden gekoppeld aan samenwerking en schaalvergroting, terwijl tegelijk wordt gesneden in organisaties die kennis, collectiezorg, regionale verankering en netwerkondersteuning leveren. Projectfinanciering kan het verlies van structurele capaciteit niet zonder meer compenseren: projecten veronderstellen een stabiele reguliere werking en personeel dat resultaten duurzaam kan verankeren.

De ICOM-museumdefinitie en de ICOM Code of Ethics gelden als professionele referenties inzake collectiebeheer, documentatie, beveiliging, conservatie, personeelsbeleid, opleiding, toegankelijkheid en samenwerking met gemeenschappen. De UNESCO-aanbeveling van 2015 benadrukt de publieke verantwoordelijkheid voor musea en collecties. Minder personeel betekent niet automatisch dat deze kaders worden geschonden, maar kan de duurzame naleving ervan wel onder druk zetten.

Provinciale archeologische musea

De situatie van de provinciale archeologische musea illustreert de spanning tussen de aangekondigde stopzetting en bestaande meerjarenplanning. Volgens de provincie Oost-Vlaanderen lopen afspraken over Vlaamse werkingsmiddelen tot 2031 en zijn meerjarenplanning en investeringen daarop afgestemd. De voorwaarden voor een zorgvuldige beoordeling van die afspraken worden onder 4.2 behandeld.

4.2 Continuïteit en voorwaarden voor overgang

De maatschappelijke kost kan groter zijn dan het bedrag dat jaarlijks uit de begroting verdwijnt. Personeelsafbouw, contractuele verplichtingen en blijvende beheers- en bewaartaken kunnen transitiekosten veroorzaken, terwijl verloren expertise tijd en middelen vraagt om opnieuw op te bouwen. Bij organisaties met een langdurige personeelsopbouw wordt die impact versterkt door het opgebouwde sociaal passief. De mogelijkheden om hiervoor financiële reserves aan te leggen zijn door de reserveregeling beperkt, terwijl de verplichtingen tegenover personeel blijven bestaan. Daardoor kunnen organisaties worden geconfronteerd met aanzienlijke afbouwkosten op een ogenblik dat hun financiële draagkracht sterk vermindert. De impactanalyse moet daarom ook de verhouding tussen het sociaal passief, de beschikbare reserves en de noodzakelijke overgangsmaatregelen in kaart brengen. De SARC vraagt een publiek onderbouwde raming van de personeelsgevolgen en overgangskosten.

Lopende afspraken en ontbrekende gegevens

Vóór financiering wordt beëindigd, moeten de ontstaansgeschiedenis, duur en juridische aard van lopende afspraken correct in kaart worden gebracht. Ook moet worden verduidelijkt welke subsidieovereenkomsten worden aangepast. Per organisatie ontbreken nog definitieve gegevens over effectief af te bouwen VTE, vrije of gebonden reserves, overdracht van bewaar- en borgingstaken en de kosten van ontslag, archivering en latere heropbouw. Voor immaterieel erfgoed moet ook duidelijk zijn wie erfgoedgemeenschappen blijft begeleiden en de overdracht van kennis en vaardigheden ondersteunt. Die gegevens zijn nodig om overgangsmaatregelen te bepalen en de continuïteit van blijvende opdrachten te beoordelen.

4.3 Strategische vragen

- **Welke collectie-, archief-, bewaar-, borgings- en dienstverlenende functies blijven gewaarborgd, welke functies en profielen verdwijnen per organisatie en met welke gevolgen voor toegankelijkheid en spreiding?**
- **Hoe worden de maatregelen afgestemd op het Cultureelerfgoeddecreet, de strategische visienota, de museale hervorming, de erfgoedronde en lopende subsidieafspraken?**
- **Wat is het gezamenlijke effect van opeenvolgende maatregelen op de erfgoedzorg en hoe wordt onomkeerbaar verlies van collecties, archieven, immaterieel erfgoed, digitale gegevens en gespecialiseerde kennis voorkomen?**
- **Wie neemt behouden of overgedragen erfgoedtaken op, met welke bevoegdheden, expertise en structurele middelen, en wie bewaakt de continuïteit?**
- **Hoe worden de continuïteit van bewaring en borging, de publieke toegankelijkheid van collecties en de ondersteuning van immaterieel-erfgoedgemeenschappen gewaarborgd, en hoe wordt vermeden dat eerdere investeringen in digitalisering en digitale preservatie verloren gaan?**

5. Sociaal-cultureel volwassenenwerk: minder ondersteuning, gevolgen tot in de lokale groepen

5.1 Analyse van de maatregelen en gevolgen

Het publieke overzicht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van 6 oktober 2026 vermeldt voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk een besparing van 6,1 miljoen euro of 7,3 procent vanaf 2027. Deze gepubliceerde afbakening vormt de cijferbasis van de nota; de verdeling en organisatiegerichte gevolgen vragen verdere publieke toelichting.

Publieke functie

Het sociaal-cultureel volwassenenwerk ondersteunt participatie, culturele democratie, gemeenschapsvorming, maatschappelijke betrokkenheid, lokale groepen en vrijwilligers. Professionele ondersteuning en vrijwilligersengagement zijn complementair: vrijwilligers vervangen gespecialiseerde medewerkers niet.

Gemeenschappelijke gevolgen

De besparing raakt niet alleen de ondersteuning van vrijwilligers en lokale groepen, maar ook de capaciteit om maatschappelijk debat te organiseren, kritisch burgerschap te versterken, nieuwe maatschappelijke praktijken te ontwikkelen en mensen rond maatschappelijke vraagstukken te verbinden.

De vermindering vanaf 2027 volgt op de subsidiebeslissing van 13 november 2025, met financiële gevolgen vanaf 2026. Daarbij weken subsidies voor een aantal organisaties af van het geadviseerde bedrag, werden zij geweigerd of tot het decretale minimum teruggebracht. De impact van de nieuwe maatregel moet samen met die eerdere ingreep en de kostenstijgingen worden beoordeeld. De Lokale Vrijetijdsmonitor registreert 11.088 groepen in 2021, 9.973 in 2022 en 9.830 in 2023. Daaruit kan geen rechtstreeks oorzakelijk verband met besparingen worden afgeleid; de cijfers onderstrepen wel het belang van monitoring van het lokale verenigingsleven.

Culturele democratie en beleidsambitie

De Vlaamse Regering bevestigde recent de rol van het sociaal-cultureel volwassenenwerk als centrale architect van culturele democratie en als verbindende, gemeenschapsvormende en emancipatorische kracht. De maatregel moet daarom niet alleen budgettair worden beoordeeld, maar ook aan die beleidsambities worden getoetst.

Ook opeenvolgende besparingsbeslissingen bij amateurkunsten

Ook de nauw verwante amateurkunstensector ondergaat opeenvolgende besparingen. De negen erkende amateurkunstenorganisaties leverden in 2025 al 3 procent in. Voor de beleidsperiode vanaf 2027 volgde een bijkomende vermindering, die na bijsturing nog 5,8 procent bedroeg; bovendien werd de structurele subsidie van één organisatie stopgezet. Eerder werden ook de voorziene middelen voor het Jaar van de Amateurkunsten geschrapt. Omdat de beslissing voor de nieuwe beleidsperiode al in juli 2026 viel, moet zij afzonderlijk zichtbaar blijven in de beoordeling van de cumulatieve impact.

De gevolgen van deze besparingen reiken verder dan de betrokken organisaties. Amateurkunsten vormen een essentiële schakel in het culturele ecosysteem, waar actieve cultuurparticipatie, artistieke ontwikkeling, talentontwikkeling en gemeenschapsvorming samenkomen. De landelijke amateurkunstenorganisaties vervullen daarbij een belangrijke ondersteunende en verbindende rol voor uiteenlopende artistieke disciplines en praktijken. Een vermindering van hun professionele capaciteit werkt door tot bij lokale groepen, individuele amateurkunstenaars, de verbindingen met het professionele kunstenveld en de innovatieve brugprojecten met onderwijs en welzijn.

Langere financiële evolutie en maatschappelijke impact

Volgens de berekening van De Federatie verloor de sociaal-culturele sector sinds 2011 ongeveer 22 miljoen euro aan subsidies, zonder koopkrachtverlies door onvolledige indexering. Dit is een sectoraal cijfer en wordt als dusdanig geattribueerd. De precieze impact verschilt per organisatie en kan niet mechanisch bij de nieuwe maatregel worden opgeteld. Beleidsmatig bestaat wel een duidelijk cumulatief risico.

Professionele ondersteuning bepaalt mee het bereik en de duurzaamheid van vrijwilligersengagement. Veranderende en vaker kortdurende engagementen vragen toegankelijke ondersteuning, vorming, coördinatie en flexibel vrijwilligersmanagement. Minder professionele capaciteit kan daarom leiden tot een minder fijnmazig aanbod en verzwakking van lokale en bovenlokale netwerken.

Bronnen: Vlaamse Regering, conceptnota Naar een nieuw decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk, 17 juli 2026; SARC, Briefadvies over de subsidiebeslissing SCW, 17 december 2025; De Federatie; Breedbeeld; Socius.

5.2 Continuïteit en voorwaarden voor overgang

Bij de subsidiebeslissing van november 2025, met financiële gevolgen vanaf 2026, wees de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk al op de korte aanpassingstermijn en het ontbreken van gelijktijdig besliste overgangsmaatregelen. Een nieuwe vermindering mag die continuïteitsproblemen niet versterken. Nodig zijn een werkbare aanpassingstermijn, duidelijkheid over de resterende opdrachten en passende overgangsmaatregelen, zodat opeenvolgende wijzigingen de rechtszekerheid en de relatie tussen overheid en sector niet verder aantasten.

De organisatiegerichte effecten zijn nog niet geconsolideerd. Nodig zijn gegevens over professionele ondersteuningsuren, personeelsafbouw, bereik, lokale groepen, vrijwilligersmanagement en de combinatie met de subsidiebeslissing van 2025.

5.3 Strategische vragen

- **Welke functies voor participatie, culturele democratie, gemeenschapsvorming en emancipatie blijven gewaarborgd, en met welke gevolgen voor deelnemers, vrijwilligers en lokale en bovenlokale netwerken?**
- **Hoe verhouden de maatregelen zich tot de beleidsambities en de decretale vernieuwing, en hoe worden beleidsplannen en latere beoordelingen aangepast aan de resterende middelen?**
- **Wat is per organisatie het gezamenlijke effect van de subsidiebeslissing van 2025 en de nieuwe maatregel op personeel, vrijwilligersbegeleiding en netwerken, en welke capaciteit dreigt blijvend verloren te gaan?**
- **Hoe wordt de begrotingswinst afgewogen tegen de maatschappelijke gevolgen en alternatieven, en welke tijd en middelen bieden een redelijke overgang, vooral na de eerdere subsidiebeslissingen uit 2025 met financiële gevolgen vanaf 2026?**
- **Wie blijft verantwoordelijk voor behouden of overgedragen ondersteuningsopdrachten, met welke professionele capaciteit en middelen, zonder die vanzelfsprekend bij vrijwilligers of lokale partners te leggen?**

6. Bovenlokaal cultuurbeleid en Brussel: samenwerking onder druk, opvang niet vanzelfsprekend

6.1 Analyse van de maatregelen en gevolgen

Het publieke overzicht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van 6 oktober 2026 vermeldt 4,7 miljoen euro voor de hervorming van het Bovenlokaal Cultuurdecreet. De verdeling over instrumenten, kredietsoorten en jaren vraagt nadere publieke toelichting. Voor het Nederlandstalige gemeentelijke cultuurbeleid en de gemeentelijke bibliotheken in Brussel bevestigde de ministeriële woordvoerder volgens BRUZZ op 2 oktober 2026 een vermindering van 30 procent vanaf 2027. BRUZZ vermeldt voor de middelen onder het Bovenlokaal Cultuurdecreet voor de Brusselse gemeenten een daling van 3,7 naar 2,6 miljoen euro. Deze afbakening wordt niet zonder nadere toelichting gelijkgesteld met het geheel van de Brusselse cultuur- en bibliotheekfinanciering.

Publieke functie

Bovenlokale instrumenten bundelen capaciteit en expertise over gemeentegrenzen heen en maken samenwerking mogelijk die afzonderlijke gemeenten niet in dezelfde mate kunnen organiseren. De Brusselse bibliotheken en culturele werkingen verbinden die culturele opdracht met de aanwezigheid en toegankelijkheid van Nederlandstalige dienstverlening.

Gemeenschappelijke gevolgen

De vermindering kan intergemeentelijke projectontwikkeling, regionale spreiding en toegang tot cultuur aantasten. De beoordeling moet daarom naast de rechtstreekse dienstverlening ook de continuïteit van regionale netwerken omvatten. De specifieke verwevenheid van beleidsdoelen in Brussel wordt hieronder toegelicht; de mogelijkheden en voorwaarden voor opvang door andere partners worden onder 6.2 behandeld.

Historische en bestuurlijke context

Het bovenlokale cultuurbeleid kreeg vorm tegen de achtergrond van opeenvolgende bestuurlijke hervormingen: de overheveling van vroegere sectorale middelen, het wegvallen van de provinciale cultuurbevoegdheid en de ontwikkeling van het Bovenlokaalcultuurdecreet. Die wijzigingen herschikten de rolverdeling en financiering, ook binnen het traditioneel complementaire cultureelerfgoedbeleid. Met het Bovenlokaalcultuurdecreet werd opnieuw geïnvesteerd in bovenlokaal weefsel en intergemeentelijke samenwerking.

Onderzoek naar regionale samenwerking beschrijft hoe lokale besturen, intergemeentelijke verbanden en culturele actoren binnen Vlaamse kaders samen expertise en uitvoeringscapaciteit opbouwen. Die bestuurlijke voorgeschiedenis is relevant om te beoordelen welke opgebouwde investeringen en samenwerkingsverbanden door de nieuwe vermindering onder druk komen.

Brussel

De impact van de vermindering van de Vlaamse subsidies is in Brussel multidimensionaal. Nederlandstalige gemeentelijke bibliotheken vervullen een culturele rol, maar zijn ook laagdrempelige toegangspoorten tot het Nederlands, partners van scholen en plekken voor leesbevordering, ontmoeting en maatschappelijke dienstverlening. De ingreep raakt daardoor tegelijk aan cultuurbeleid, taalbeleid, onderwijs en de zichtbaarheid van de Vlaamse Gemeenschap in Brussel.

6.2 Continuïteit en voorwaarden voor overgang

Geen automatische opvang door andere partners

De financiële druk op lokale besturen wordt versterkt door wijzigingen aan de groeivoet van het Gemeentefonds. Sinds 2016 zijn vroegere Vlaamse cultuurmiddelen bovendien ongeoormerkt in het Gemeentefonds opgenomen, waardoor gebruik voor cultuur niet is gewaarborgd. Lokale autonomie kan niet worden gelijkgesteld met een financiële terugtrekking van Vlaanderen.

Niet elke organisatie beschikt over een achterban of lokaal bestuur dat wegvallende Vlaamse middelen kan opvangen. Een verschuiving zonder voorafgaand overleg, structurele middelen, uitvoeringscapaciteit en duidelijke bevoegdheidsafbakening vergroot het risico op territoriale ongelijkheid en discontinuïteit.

Bronnen: Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing, Levende krachten en ontwikkelingen in de regio: beleidsdomein Cultuur; De Rynck en Janssens, Visie op de toekomst van het lokaal & binnenlands bestuur in Vlaanderen, 2023; SARC-adviezen over bovenlokaal cultuurbeleid; Vlaams Parlement, vraag om uitleg 186, 15 oktober 2026.

Financiering, opdrachten en regionale verschillen

Per organisatie moet duidelijk worden welke middelen Vlaanderen, de VGC, gemeenten en andere financiers bijdragen, welke opdrachten wegvallen en welke door andere partners worden overgenomen. Ook de gevolgen voor de regionale spreiding en de toegang tot cultuur moeten zichtbaar worden.

6.3 Strategische vragen

- **Welke bovenlokale en Brusselse functies blijven per organisatie gewaarborgd of komen onder druk, en met welke gevolgen voor spreiding en gelijke toegang tot cultuur?**
- **Hoe sluiten de maatregelen aan bij het Bovenlokaalcultuurdecreet en de Brusselse doelstellingen voor taal, onderwijs, leesbevordering, participatie en inclusie, en welke ambities worden bijgesteld?**
- **Wat is het gezamenlijke effect van opeenvolgende hervormingen en financiële ingrepen op de opgebouwde samenwerking, expertise en dienstverlening, en welk verlies is moeilijk herstelbaar?**

7. Culturele bovenbouw: besparen op ondersteuning raakt ook het beleid

7.1 Analyse van de maatregelen en gevolgen

Het publieke overzicht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van 6 oktober 2026 vermeldt een besparing van 5 miljoen euro voor de hervorming van de culturele bovenbouw. De concrete fasering en verdeling over organisaties en functies dienen publiek te worden verduidelijkt.

Publieke functie

Bovenbouworganisaties vervullen onderscheiden, niet zonder meer uitwisselbare taken inzake kennisopbouw, onderzoek, monitoring, digitalisering, praktijkondersteuning, beleidsevaluatie, beleidsdialoog en belangenbehartiging. Deze functies ondersteunen zowel het veld als de kwaliteit van de beleidsvoorbereiding en -opvolging.

Gemeenschappelijke gevolgen

Een forse vermindering kan de dienstverlening aan organisaties verzwakken en tegelijk de beschikbaarheid van kennis voor beleidsvoorbereiding en -evaluatie beperken. Wanneer vooraf financiële keuzes worden vastgelegd zonder inhoudelijke afweging per opdracht, dreigt de toekomstige taakverdeling vooral door de beschikbare budgetten te worden bepaald.

Inhoudelijk hervormingstraject

Het lopende inhoudelijke traject moet richting geven aan de hervorming. De conceptnota Slagkracht vanuit samenwerking schetst het bredere culturele ondersteuningslandschap als een open systeem, maar formuleert haar richtinggevende kader voor tien kernorganisaties.

De SARC pleitte eerder voor complementariteit in plaats van overlap, duidelijke taakafbakening, behoud van sectorale expertise en nabijheid tot het veld, en periodieke evaluatie. Meer samenwerking en synergie kunnen zinvol zijn, maar leiden niet automatisch tot besparingen, zeker niet als er andere nieuwe taken bijkomen en de hervorming mag niet uitmonden in een governancemodel dat de opgebouwde sectorale expertise aantast.

7.2 Continuïteit en voorwaarden voor overgang

Als lopende contractuele verplichtingen aanleiding geven tot een verschillende fasering tussen organisaties, moet duidelijk zijn om welke verplichtingen en termijnen het gaat. Zo'n tijdelijke differentiatie volstaat niet als structureel selectiecriterium en mag de inhoudelijke hervorming niet vooraf bepalen. De fasering moet aansluiten bij de overdracht van opdrachten, medewerkers, expertise en middelen.

Bronnen: SARC, Reflectie op Aanbevelingen voor een vernetwerkte bovenbouw, 19 januari 2018; Memorandum 2024-2029; Advies bij Slagkracht vanuit samenwerking, 23 september 2026; Vlaams Parlement, commissievragen 5 maart 2026.

Overdracht van functies en middelen

Per functie is nog niet zichtbaar of zij verdwijnt, integreert of verhuist, naar welke actor, en met hoeveel VTE en budget. Efficiëntiewinsten door samenwerking mogen niet vooraf worden verondersteld.

7.3 Strategische vragen

- **Welke kennis-, ondersteunings-, monitorings- en evaluatiefuncties moeten behouden blijven?**
- **Hoe verhoudt de besparing zich tot het lopende bovenbouwtraject en eerdere SARC-adviezen?**
- **Welke functies verdwijnen, integreren of verhuizen, naar welke actor en met welke middelen?**

8. Media: productie, publieke opdracht en toegankelijkheid onder druk

8.1 Analyse van de maatregelen en gevolgen

Ook in het brede medialandschap worden keuzes gemaakt die recente beleidskeuzes abrupt omgooien, indruisen tegen recent uitgesproken intenties en lofbetuigingen en/of afbreuk doen aan gemaakte afspraken over wederzijdse rechten en plichten. Het medialandschap steunt niet alleen op een publieke omroep, onafhankelijke productie, audiovisuele infrastructuur, talent, innovatie en toegankelijkheid, maar ook op een voorspelbaar regelgevend en financieel kader. Precies deze basis wankelt:

- Het schrappen van Screen Flanders zet de financiering en internationale concurrentiepositie van de Vlaamse audiovisuele productie onder druk.
- Een nieuwe vermindering van de VRT-financiering kan gevolgen hebben voor opdrachten, onafhankelijke productie, rechten, innovatie en toegankelijkheid.
- Voor het toegankelijk maken van content (o.a. ondertiteling) kan technologie ondersteunen, maar zonder kwaliteitsnormen, capaciteit, menselijke controle en overgangsperiode is zij heden nog geen bewezen volwaardig alternatief.

Screen Flanders

Screen Flanders groeide van een economisch fonds voor het aantrekken van coproducties uit tot een cruciale schakel in de audiovisuele financieringsketen, zowel voor kwetsbare genres als voor op een breed Vlaams publiek gerichte producties zonder reguliere VAF-steun. Het schrappen bemoeilijkt het sluiten van financieringsplannen en verzwakt de concurrentiepositie tegenover omliggende landen, waar recent bijkomende fiscale hefbomen, economische fondsen en investeringsverplichtingen werden ingevoerd. Vooral de combinatie met de tax shelter maakt Vlaanderen aantrekkelijk voor internationale coproducties. Het wegvallen van internationale coproducties bedreigt de continuïteit en verdere professionalisering van de sector.

In 2024 kende Screen Flanders 5 miljoen euro toe aan 26 producties, met 42,498 miljoen euro in aanmerking komende Vlaamse uitgaven; in 2025 ging het om 4,9 miljoen euro voor 22 producties en 40,218 miljoen euro uitgaven. Dat komt overeen met bruto uitgavenhefbomen van respectievelijk 8,5 en 8,2. Deze cijfers tonen de bruto uitgavenhefboom bij de gesteunde producties. Minister-president Matthias Diependaele benadrukte het economische hefboomeffect in het VLAIO-nieuwsbericht van 1 december 2025, ‘Screen Flanders investeert 2,95 miljoen euro in 15 nieuwe projecten’.

VRT

De beheersovereenkomst 2026-2030 legt wederzijdse rechten en plichten vast, maar ook financieringsvoorwaarden. De European Media Freedom Act verplicht de lidstaten bovendien om adequate, duurzame en voorspelbare middelen voor publieke mediadiensten te voorzien en te garanderen. De verenigbaarheid van de vermindering van de middelen die een jaar geleden aan de financieringsenveloppe werden toegevoegd met deze Europese vereisten moet worden verduidelijkt. Wanneer de financiële randvoorwaarden wezenlijk wijzigen, moet in elk geval duidelijk worden welke doelstellingen, prestatie-indicatoren en publieke opdrachten haalbaar blijven en hoe eventuele aanpassingen worden overeengekomen.

Een addendum bij de beheersovereenkomst vergt dan ook zorgvuldig en evenwichtig overleg en een heldere verantwoording van de gevolgen voor de publieke opdracht. Ook de strategische advisering moet in dit proces een herkenbare plaats krijgen. Bij ingrijpende wijzigingen van het meerjarige afsprakenkader moet daarom helder zijn hoe eerdere adviezen van de Sectorraad Media worden meegewogen en of hernieuwde advisering nodig is over de gevolgen voor de publieke opdracht.

Toegankelijkheid en ondertiteling

De besparingen op ondertiteling en andere toegankelijkheidsinspanningen moeten worden getoetst aan de verplichtingen van mediaorganisaties op dat vlak en de gevolgen voor de betrokken doelgroepen. De SARC vraagt voldoende tijd en passende overgangsmaatregelen, zodat bestaande ondersteuning niet wegvalt voordat een volwaardig alternatief beschikbaar is. Artificiële intelligentie kan daarbij helpen, maar een lopend of experimenteel project biedt op zichzelf geen garantie op betrouwbare dienstverlening. Vóór een omschakeling moet aan toetsbare kwaliteitscriteria zijn voldaan en moeten menselijke controle en de continuïteit van de dienstverlening verzekerd zijn.

Bronnen: VAF, Jaarverslagen 2024 en 2025; VLAIO, Screen Flanders investeert 2,95 miljoen euro in 15 nieuwe projecten, 1 december 2025; Technopolis/VIVE, Evaluatie Screen Flanders, 2024; VRT, Beheersovereenkomst 2026-2030; Verordening (EU) 2024/1083.

8.2 Continuïteit en voorwaarden voor overgang

De besparing bij de VRT kan verder reiken dan de publieke omroep zelf, en kan ook gevolgen hebben voor de onafhankelijke productiesector, de advertentiemarkt, de private mediabedrijven, en uiteindelijk ook voor de mediagebruiker. Mogelijke wijzigingen aan inkomstenplafonds of marktactiviteiten vragen daarom vooraf een transparante analyse van de gevolgen voor de mededinging en de samenhang binnen het medialandschap, gevolgd door een publiek debat.

Voor een ingreep als die bij Screen Flanders, meent de SARC dat een publiek onderbouwde voorafgaande raming van de netto-impact onmisbaar is.

Wanneer aan de bestaande toegankelijkheids- en ondertitelingsregeling wordt geraakt, moeten de implicaties daarvan in kaart worden gebracht. Beschikbare alternatieven moeten worden beoordeeld op kwaliteit, foutenmarge en menselijke controle, met een passende overgangsperiode en garanties voor ononderbroken dienstverlening.

De opeenvolging van budgettaire bijsturingen bemoeilijkt bovendien de langetermijnplanning. Innovatie, toegankelijkheid, pluralisme, publieke dienstverlening en economische ontwikkeling moeten daarom in samenhang worden afgewogen. De SARC vraagt dat begrotingsbeslissingen voortvloeien uit die strategische afweging en niet in de plaats ervan treden.

8.3 Strategische vragen

- **Wat is de netto-budgettaire en economische impact van de wijziging aan Screen Flanders op investeringen, producties, draaidagen, Vlaamse uitgaven, tewerkstelling, internationale coproducties, het aantrekken van zulke coproducties en infrastructuurgebruik?**
- **Welke bepalingen, publieke opdrachten en prestatie-indicatoren van de VRT-beheersovereenkomst blijven binnen het gewijzigde financiële kader haalbaar en hoe worden eventuele aanpassingen procedureel en inhoudelijk verantwoord?**
- **Hoe worden eerdere adviezen van de Sectorraad Media meegewogen bij wijzigingen van de VRT-opdrachten en financiering, en hoe wordt de raad tijdig bij die wijzigingen betrokken?**
- **Welke gevolgen hebben de maatregelen voor onafhankelijke producenten, private mediabedrijven, concurrentieverhoudingen, rechten, toegankelijkheid, innovatie en het aanbod voor de burger?**
- **Hoe worden, in overeenstemming met de relevante Europese verplichtingen, objectieve en transparante financieringsvoorwaarden en stabiele, duurzame en voorspelbare middelen voor onafhankelijke publieke media gewaarborgd?**
- **Hoe blijven toegankelijkheidsverplichtingen uitvoerbaar wanneer subsidies voor ondertiteling verminderen of verdwijnen, en welke continuïteits- en kwaliteitsgaranties gelden per regeling?**
- **Welke expliciete beleidsinhoudelijke criteria liggen aan de mediabesparingen ten grondslag en welke alternatieven zijn onderzocht?**

DEEL III - DWARSDOORSNIJDENDE GEVOLGEN

De gevolgen blijven niet binnen de afzonderlijke beleidsclusters. Ze komen samen bij medewerkers en vrijwilligers, in lokale netwerken en in de mogelijkheden van kunstenaars en organisaties. Ook regionale toegang, bestuurlijke verantwoordelijkheid en het vertrouwen dat nodig is om beleid uit te voeren, moeten daarom over de sectorgrenzen heen worden bekeken.

9. Personeel, expertise en transitiekosten

Abrupte verminderingen treffen personeel vóór zij tot evenredige structurele besparingen leiden. Ontslagkosten, opzegtermijnen, contractuele verplichtingen, overdracht van taken en blijvende beheerskosten veroorzaken transitiekosten. Een volledige analyse moet daarom per organisatie het aantal vaste en tijdelijke VTE, vacatures, gespecialiseerde functies, vrije en gebonden reserves, sociaal passief en overdrachtskosten in kaart brengen.

De impact op personeel is niet mechanisch uit het besparingsbedrag af te leiden, aangezien personeelsintensiteit, reserves, cofinanciering en afbouwmogelijkheden verschillen. Naast effectieve ontslagen moeten ook vacatures die niet worden ingevuld, tijdelijke contracten die verdwijnen, kennisoverdracht en verlies van gespecialiseerde profielen worden gevolgd. Voor cultureel erfgoed worden collectie- en archiefspecialisten, digitale registratie- en preservatie-expertise, restauratiekennis, publieksbemiddeling en vrijwilligerscoördinatie als moeilijk herstelbare profielen genoemd.

10. Vrijwilligers en lokale netwerken

Vrijwilligerswerk heeft een eigen maatschappelijke en inhoudelijke waarde. Vrijwilligers dragen in het sociaal-cultureel volwassenenwerk, de amateurkunsten en de erfgoedsector lokale verankering, participatie, onderzoek, ontsluiting en publiekswerking. Zij vormen een wezenlijk onderdeel van lokale gemeenschappen en erfgoedgemeenschappen, niet alleen door hun aantal, maar ook door hun kennis en activiteiten. Die bieden vaak een eerste, laagdrempelige toegang tot het erfgoed en de geschiedenis van een familie, buurt, dorp of regio.

Die eigen waarde mag niet worden herleid tot een instrument om de afbouw van het professionele erfgoedveld of andere culturele werkingen op te vangen. Vrijwilligerswerk moet berusten op vrije keuze, betrokkenheid, passie en zingeving. De inzet van vrijwilligers mag niet dienen als structurele vervanging van betaalde professionele capaciteit of als goedkope oplossing voor essentiële taken waarvoor die capaciteit nodig blijft. Professionele en vrijwillige inzet zijn complementair, niet zonder meer uitwisselbaar.

Duurzaam vrijwilligersengagement vergt professionele coördinatie, vorming, infrastructuur, verzekering, kwaliteitsbewaking en toegankelijke ondersteuning. Minder professionele ondersteuning kan daardoor een bredere terugval veroorzaken in de werking van lokale groepen en hun maatschappelijke dienstverlening. De analyse moet daarom niet alleen aantallen vrijwilligers tellen, maar ook ondersteuningsuren, bereik, uitval, lokale spreiding en de kwaliteit van begeleiding volgen, evenals eventuele verschuivingen van professionele taken naar vrijwilligers.

11. Regionale spreiding en bestuursniveaus

De onder 2.5 beschreven bestuurlijke verschuivingen moeten ook op hun territoriale gevolgen worden gevolgd.

De monitoring moet per regio en gemeente zichtbaar maken hoe aanbod, bereik en toegang tot cultuur evolueren, in relatie tot bestuurskracht, cofinancieringscapaciteit en beschikbare partners. Voor Brussel moeten de bijdragen van Vlaanderen, de VGC, het gewest, de stad en de gemeenten afzonderlijk worden geregistreerd en in samenhang geanalyseerd. Zo wordt duidelijk waar financiering of dienstverlening wegvalt en waar bijsturing nodig is.

12. Vertrouwen en uitvoerbaarheid

De opeenvolging van inhoudelijke beoordelingen, meerjarige engagementen en ingrijpende budgettaire bijsturingen kan het vertrouwen tussen overheid en sector aantasten. Dat bemoeilijkt niet alleen de lopende uitvoering, maar ook toekomstige investeringen, nieuwe beleidskaders en samenwerking. Voorspelbaarheid, transparantie en consequente beleidsdialoog zijn daarom geen bijkomstigheid maar voorwaarden voor uitvoerbaar beleid.

Dit sluit aan bij Patricia Popeliers analyse op het SARC-colloquium van 29 mei 2026: legitimiteit steunt op participatie, besluitvorming en resultaten. Een betrouwbare overheid handelt bekwaam, in het burgerbelang en met respect voor regels, principes en onafhankelijke tegenspraak, ook door adviesraden. Voor de SARC tellen daarom naast financiële opbrengsten ook inspraak, impactonderzoek en verantwoording. (SARC-secretariaat, 2026, pp. 1–2.)

13. Kunstenaars: indirecte gevolgen

Het ontzien van rechtstreekse subsidies binnen het Kunstendecreet betekent niet dat de artistieke praktijk gevrijwaard blijft; voor amateurkunstenorganisaties geldt dit ontzien bovendien niet. Kunstenaars steunen op een netwerk van presentatieplekken, erfgoedorganisaties, kennisinstellingen en bovenbouworganisaties. Besparingen op die omgeving kunnen speel- en maakkansen verminderen, samenwerkingen bemoeilijken en de toegang tot kennis, onderzoek en professionele ondersteuning verzwakken.

Ook de wisselwerking tussen artistieke praktijk en erfgoed komt onder druk. Samenwerkingen rond geschiedenis, ambachten en volksverhalen verbinden creatie met participatie en gemeenschapsvorming. De zorg voor de nalatenschap van hedendaagse makers verbindt de kunsten van vandaag met het erfgoed van morgen. Wanneer de betrokken partners aan capaciteit verliezen, dreigen zowel die samenwerking als de duurzame bewaring en ontsluiting van kunstenaarsnalatenschappen te verzwakken.

De gevolgen voor kunstenaars moeten daarom over subsidiekanalen en beleidsvelden heen worden beoordeeld. Niet alleen hun rechtstreekse financiering, maar ook de beschikbaarheid van ontwikkelings- en presentatieplekken, kennis, begeleiding en samenwerkingspartners bepaalt of hun praktijk duurzaam kan worden voortgezet.

DEEL IV - STRATEGISCHE OPROEP

Deze analyse vraagt om keuzes vóór de gevolgen moeilijk herstelbaar worden. De SARC richt daarom de volgende aanbevelingen tot de Vlaamse Regering, met het oog op de verdere besluitvorming en het parlementaire debat. Voorop staat dat duidelijk wordt welke functies behouden blijven, wie ze kan uitvoeren en welke overgang daarvoor nodig is.

14. Aanbevelingen voor de Vlaamse Regering

1. Maak de impact zichtbaar
Neem doordachte beslissingen gebaseerd op een voorafgaandelijke impactmeting. Publiceer een gereconcilieerd overzicht per begrotingsartikel met bedrag, kredietbasis, timing, structureel of eenmalig karakter en gecumuleerde meerjarenimpact.

2. Verduidelijk het toekomstbeeld
Geef een visie waaruit blijkt welke publieke functies en beleidsambities behouden blijven, aangepast of verlaten worden en hoe dit zich verhoudt tot decreten, visienota's, subsidie- en beheersovereenkomsten en hervormingstrajecten.

3. Motiveer criteria en alternatieven
Licht per maatregel de beleidsmatige criteria, de proportionaliteit, de timing, de spreiding en de onderzochte alternatieven toe. Motiveer in het bijzonder waarom de verwachte bijdrage aan de totale begrotingsinspanning opweegt tegen de maatschappelijke gevolgen en het risico op moeilijk herstelbare schade.

4. Voorzie continuïteit en overgang
Werk organisatiegerichte overgangs- en afbouwmaatregelen uit voor personeel, contracten, collecties, archieven, de borging van immaterieel erfgoed, digitale gegevens, expertise, producties en lopende samenwerkingen.

5. Maak bestuurlijke verschuivingen expliciet
Benoem welke opdrachten verdwijnen en welke naar andere bestuursniveaus of partners verschuiven. Koppel iedere verschuiving aan duidelijke bevoegdheden, middelen, uitvoeringscapaciteit en een duidelijke timing.

6. Veranker inhoudelijk overleg en strategische advisering in de besluitvorming
Behandel wijzigingen die de architectuur van cultuur- of mediabeleid raken niet uitsluitend als begrotingsbeslissingen. Benut het parlementaire begrotingsdebat en organiseer sectoroverleg en strategische advisering op een moment waarop alternatieven nog kunnen worden afgewogen en keuzes kunnen worden aangepast. Maak duidelijk hoe de bevindingen doorwerken in de verdere besluitvorming, vóór moeilijk herstelbare gevolgen ontstaan.

7. Volg de gevolgen op en behoud ruimte voor bijsturing
Sluit waar mogelijk aan bij bestaande opvolging en beschikbare gegevens om de gevolgen voor publieke functies, toegankelijkheid en opgebouwde expertise zichtbaar te maken. Geef prioriteit aan signalen dat continuïteit of uitvoerbaarheid in het gedrang komt en bespreek waar bijsturing nodig is. Voorkom dat bijkomende monitoring de betrokken organisaties onevenredig belast.

8. Heroverweeg waar functies niet geborgd zijn
Herbekijk maatregelen wanneer essentiële publieke functies of de continuïteit ervan onvoldoende zijn gewaarborgd, of wanneer de proportionaliteit en uitvoerbaarheid onvoldoende zijn onderbouwd. Herverdeling van dezelfde last tussen deelsectoren is geen afdoend antwoord.

SLOT

De SARC vraagt geen vrijstelling van budgettaire verantwoordelijkheid voor Cultuur en Media. De raad betwist wel dat ingrepen met structurele en potentieel onomkeerbare gevolgen zonder voorafgaande geïntegreerde afweging als noodzakelijk en voldongen kunnen worden beschouwd.

De vraag is uiteindelijk niet alleen hoeveel Vlaanderen aan Cultuur en Media besteedt, maar welke culturele ruimte het wil behouden en ontwikkelen, welke publieke verantwoordelijkheid de Vlaamse Gemeenschap daarvoor op langere termijn opneemt en welke institutionele capaciteit daarvoor nodig blijft.

De SARC vraagt de Vlaamse Regering daarom expliciet te maken welke ambities en opdrachten binnen de beschikbare middelen uitvoerbaar blijven en welke worden bijgesteld. Die keuzes vergen een inhoudelijke motivering, duidelijke verantwoordelijkheden en passende overgangsmaatregelen. Het cultuur- en medialandschap van morgen mag niet de onbedoelde uitkomst zijn van de besparingen van vandaag.

BRONNEN EN STATUS

- Departement Cultuur, Jeugd en Media. (6 oktober 2026). Vlaamse Regering beslist over cultuurbesparingen. Vlaamse overheid. Publiek nieuwsbericht en actualiseerbaar maatregelenoverzicht voor 2027; geraadpleegd op 26 oktober 2026.
- Vlaams Parlement. (2 oktober 2026). Plenaire vergadering nr. 4 (2026–2027), middagvergadering. Woordelijk verslag, p. 79, tussenkomst van minister Caroline Gennez. Parlementaire bron voor de in onderdeel 2.4 aangehaalde verhouding tussen het aandeel van cultuurbeleid in de Vlaamse begroting en de bijdrage aan de totale sanering.

- Van Heuverzwyn, E. (2 oktober 2026). Provincie Oost-Vlaanderen overweegt juridische stappen tegen de besparingen bij de 3 provinciale archeologische musea. VRT NWS. Journalistieke bron; uitspraken over lopende afspraken zijn aan de provincie geattribueerd, geen zelfstandig juridisch oordeel.
- Vlaamse Regering. (2026). Strategische *visienota* Kunsten en Cultureel Erfgoed 2026-2030. Goedgekeurd op 27 maart 2026; ingediend bij het Vlaams Parlement op 1 april 2026, Parlementair Stuk 791 (2025-2026), nr. 1. Publiek beleidskader.
- Niemegeerts, M. (2 oktober 2026). Vlaanderen bespaart 30 procent op gemeentelijk cultuurbeleid en bibliotheken in Brussel. BRUZZ. Bijgewerkt op 2 oktober 2026. Journalistiek bericht met bevestiging door de ministeriële woordvoerder.
- Vlaams Audiovisueel Fonds. (2025; bijgewerkte versie 2 februari 2026). *Jaarverslag 2024*. Brussel: Vlaams Audiovisueel Fonds. Onderdeel Screen Flanders. Publieke activiteiten- en steunrapportage.
- Vlaamse Gemeenschap en Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie. (2025). Beheersovereenkomst 2026-2030. Goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 juli 2025 en ondertekend op 22 juli 2025. Regeringsdocumenten VR 2025 1807 DOC.0744-1 en DOC.0744-2. Publiek afspraken- en financieringskader voor 1 januari 2026 tot en met 31 december 2030.
- Europees Parlement en Raad van de Europese Unie. (11 april 2024). Verordening (EU) 2024/1083 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening mediavrijheid). Publicatieblad van de Europese Unie, L, 2024/1083, 17 april 2024. CELEX 32024R1083; in het bijzonder artikel 5 over publieke mediadiensten. Bindend Europees recht.
- Departement Cultuur, Jeugd en Media. (z.d.). *Lokale sociaal-culturele groepen*. Lokale Vrijetijdsmonitor, reeks Evoluties op lokaal niveau. Vlaamse overheid. Gegevensbron: Sectorinstrument Informatie Sociaal-Cultureel volwassenenwerk (SISCA), referentiejaren 2021-2023. Dynamische publicatie, geraadpleegd op 26 oktober 2026; registratie van erkende organisaties, geen volledige telling van alle burgerinitiatieven.
- SARC, Vlaamse Sportraad. (23 september 2026). De waarde van sporten en bewegen: behouden en versterken in de toekomst. Signaalnota. Brussel: Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Publiek advies op eigen initiatief.
- SARC-secretariaat. (2026). Adviesraden Onder Druk: nota naar aanleiding van SARC Connect 2026, onderdeel over Patricia Popelier, pp. 1–2; netwerkmoment van 29 mei 2026. Samenvatting, geen transcript of geautoriseerd citaat.

Cultureel erfgoed en professionele referentiekaders

- Vlaamse Gemeenschap. (23 december 2021). *Decreet houdende de ondersteuning van cultureelerfgoedwerking (Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021)*. Belgisch Staatsblad, 11 maart 2022; geconsolideerde tekst in de Vlaamse Codex. Publiek regelgevend kader.
- Departement Cultuur, Jeugd en Media. (2026). *Omgevingsanalyse cultureel erfgoed. Traject Strategische Visienota Cultureel Erfgoed 2026*. Vlaamse overheid. Publieke omgevingsanalyse, versie op de departementale website van maart 2026.
- Daenen, R. (2026). *Herfstnummer faro | De kracht van de vrijwilliger*. FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. Publieke toelichting bij het dossier over erfgoedvrijwilligers van FARO en Histories; exacte publicatiedag niet vastgesteld. Kwalitatieve sectorbron, geraadpleegd op 26 oktober 2026.
- International Council of Museums. (24 augustus 2022). *Museum Definition*. Parijs: ICOM. Aangenomen door de buitengewone algemene vergadering in Praag. Professioneel referentiekader.
- International Council of Museums. (2017). *ICOM Code of Ethics for Museums*. Parijs: ICOM. Herdruk van de op 8 oktober 2004 herziene code. ISBN 978-92-9012-420-7. Professionele deontologische code.
- UNESCO. (2015). *Recommendation concerning the Protection and Promotion of Museums and Collections, their Diversity and their Role in Society*. Aangenomen op 17 november 2015 tijdens de 38ste Algemene Conferentie, Parijs. Publieke, niet-bindende internationale aanbeveling.

- Werkplaats immaterieel erfgoed. (z.d.). Immaterieel erfgoed in Vlaanderen, publieksinformatie over immaterieel erfgoed en borgen. Aanvullend: doorgestuurde toelichting van Werkplaats immaterieel erfgoed. Niet-publiek sectorsignaal over een meegedeelde besparing van 15 procent en betrokkenheid bij het hervormingstraject;

Sociaal-cultureel volwassenenwerk, amateurkunsten en vrijwilligers

- Vlaamse Regering. (17 juli 2026). *Naar een nieuw decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk*. Conceptnota, document gedateerd 10 juli 2026; mededeling VR 2026 1707 MED.0329-1 en bijlage MED.0329-2. Vlaamse overheid. Publiek beleidsvoornemen, geen vastgesteld nieuw decreet.
- SARC, Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk. (17 december 2025). *Advies over de subsidiebeslissing decreet Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk*. Briefadvies. Brussel: SARC. Publiek advies over de beslissing van 13 november 2025.
- De Federatie. (2 oktober 2026). *Hallucinante cultuurbesparing treft opnieuw sociaal-culturele sector*. Brussel: De Federatie, sociaal-cultureel werk en amateurkunsten. Publieke sectoranalyse en standpunt; bron van de geattribueerde raming van 22 miljoen euro, geen onafhankelijke begrotingsreconstructie.
- De Federatie. (10 juli 2026, publicatiedatum webpagina). *Persbericht 6 juli: Besparing amateurkunsten getemperd maar sector blijft gehavend achter*. Dossier Decreet Amateurkunsten. Publiek sectorstandpunt over de subsidiebeslissing van 3 juli 2026.
- BREEDBEELD. (2026). *Besparingen in de amateurkunsten*. Online magazine. Bevat een overname van het persbericht van De Federatie, op de pagina aangeduid als 13 juli 2026. Sectorbron.
- Socius. (z.d.). *Ondersteuning*. Online kennisdossier Verenigingsdemocratie. Brussel: Socius, steunpunt sociaal-cultureel werk. Publieke praktijk- en kennisbron; geraadpleegd op 26 oktober 2026.
- Socius. (z.d.). *Over deze site*. Online instrument Afdelingen begeleiden, gebaseerd op onderzoek van Joris Piot (UCLL) en het leertraject Afdelingsbegeleiding 2016-2017. Publieke praktijkbron over ondersteuningsbehoeften van lokale vrijwilligersgroepen; geraadpleegd op 26 oktober 2026.

Bovenlokaal beleid, Brussel en bestuurlijke samenwerking

- Taveirne, S., Coghe, S., en Derudder, B. (2026). *Levende krachten en ontwikkelingen in de regio. Beleidsdomein Cultuur en Jeugd*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing, project Werken aan regionale samenwerking. Publiek onderzoeksrapport; titel, auteurs en jaar bevestigd door het publicatieoverzicht en de bibliografische registratie, exacte publicatiedag niet vastgesteld.
- De Rynck, F., en Janssens, L. (2023). *Visie op de toekomst van het lokaal & binnenlands bestuur in Vlaanderen*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. Voorgesteld op 14 oktober 2023. Publiek onderzoeks- en visierapport.
- SARC, Algemene Raad in samenwerking met de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk. (17 januari 2024). *Advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over het Bovenlokaalcultuurdecreet*. Brussel: SARC. Publiek advies.
- SARC. (21 mei 2019). *Advies over bovenlokaal cultuurbeleid*. Brussel: SARC. Publiek advies; bibliografische vermelding bevestigd in het SARC-advies van 23 september 2026.
- SARC. (8 juni 2020). *Advies bij de beleidsprioriteiten bovenlokale cultuurwerking*. Brussel: SARC. Publiek advies; bibliografische vermelding bevestigd in het SARC-advies van 23 september 2026.
- Vlaams Parlement, Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. (15 oktober 2026, 9.30 uur). *Vraag om uitleg over de toekomst van de Brusselse gemeentelijke bibliotheken*, nr. 186 (2026-2027), van Bram Jaques aan minister Caroline Gennez. Publieke commissiedocumentatie; vraag en vergaderdatum bevestigd op de officiële vergaderpagina.
- Hendrickx, K., en Difficile, L. (5 oktober 2026; bijgewerkt 7 oktober 2026). *'Nog nooit meegemaakt': Vlaamse bibliotheken in Brussel vrezen voor impact besparingen*. BRUZZ. Journalistieke bron met geattribueerde verklaringen over dienstverlening en lokale financiële draagkracht.

Eerdere SARC-advisering en Vlaams Parlement over de culturele bovenbouw

- SARC, werkgroep bovenbouw cultuur met vertegenwoordiging uit de Algemene Raad en de Sectorraden Kunsten en Erfgoed en Sociaal-Cultureel Werk. (19 januari 2018). *Reflectie op het rapport 'Aanbevelingen voor een vernetwerkte bovenbouw cultuur'*. Brussel: SARC. Publieke reflectienota.
- SARC. (2024). *SARC Memorandum 2024-2029*. Brussel: Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Gepresenteerd op 25 januari 2024; publieke bekendmaking op 26 januari 2024. Publiek memorandum.
- SARC, Algemene Raad in samenwerking met de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk. (23 september 2026). *Advies bij de conceptnota Slagkracht vanuit samenwerking*. Brussel: SARC. Publiek advies over het culturele ondersteuningslandschap.
- Vlaamse Regering, Departement Cultuur, Jeugd en Media. (10 juli 2026). *Slagkracht vanuit samenwerking. Conceptnota over de kernorganisaties in het culturele ondersteuningslandschap*. Mededeling VR 2026 1007 MED.0308-2. Richtinggevend kader voor tien kernorganisaties binnen een breder, open ondersteuningslandschap; geen allesomvattend kader voor alle ondersteunende actoren.
- Vlaams Parlement, Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. (5 maart 2026). *Woordelijk verslag van de commissievergadering*, C179 (2025-2026), behandeling van vragen om uitleg 2366, 2393, 2418, 2435 en 2554 (2025-2026) over de culturele bovenbouw en amateurkunsten. Publiek parlementair verslag.

Aanvullende publicaties over Screen Flanders

- Vlaams Audiovisueel Fonds. (2026). *Jaarverslag 2025*. Brussel: Vlaams Audiovisueel Fonds. Onderdeel Screen Flanders. Publieke activiteiten- en steunrapportage; publicatiecatalogus Vlaamse overheid: juli 2026.
- VLAIO. (1 december 2025). *Screen Flanders investeert 2,95 miljoen euro in 15 nieuwe projecten*. Publiek nieuwsbericht over de tweede oproep van 2025, met verwachte audiovisuele uitgaven en een uitspraak van minister-president Matthias Diependaele over het economische hefboomeffect.
- Cloosterman, E., Erven, C., van der Veldt, B., Nillissen, J. W., van der Veen, G., Koning, J., en Magerman, G. (januari 2024). *Evaluatie Screen Flanders. Eindrapportage*. Technopolis Group, met bijdragen van VIVE, KU Leuven, Nazarbayev University School of Business, Université libre de Bruxelles en CEPR. Publiek evaluatierapport, gepubliceerd door VLAIO. Bruto uitgavenhefbomen zijn te onderscheiden van causale netto-effecten.